

Ο ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΣΤΗ ΘΑΣΟ

Νικόλαος Καρτάλης

Μια από τις μεγάλες προσωπικότητες που ξεχώρισαν κατά τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας στη Θάσο είναι αναμφισβήτητα και ο Θεόδωρος Αντωνιάδης.

Δε γνωρίζουμε ποιος ήταν ο τόπος καταγωγής του. Εγκαταστάθηκε, όμως, στο Κάστρο της Θάσου κατά τη δεκαετία 1870-1880 και έδρασε έκτοτε στη Θάσο.

Είναι γεννημένος το 1868, όπως προκύπτει από τον Α' εκλογικό κατάλογο της Υποδιοικήσεως Θάσου¹, που συντάχθηκε το 1915, και αναφέρεται ως κτηματίας, εγκατεστημένος στα Λιμενάκια, ετών 57. Η ηλικία του, άλλωστε, αυτή σημειώνεται και στα μητρώα της κοινότητας Κάστρο-Λιμεναρίων που είχαν καταρτισθεί το 1922.

Ο Θεόδωρος Αντωνιάδης έχοντας το εμπορικό δαιμόνιο μέσα του, επιθυμεί να μετακινηθεί από το Κάστρο στα Λιμενάκια, που χρησίμευε τότε σαν επίγειο του Κάστρου. Είναι από τους πρώτους που μετακινείται και εγκαθίσταται από το ορεινό Κάστρο στα παραθαλάσσια Λιμενάκια, που ονομαζόταν εκείνη την εποχή Χαμηδιά, προσβλέποντας στην επέκταση των εμπορικών δραστηριοτήτων του.

Το νεοκλασικό κτίριο που έκτισε κατά τα έτη 1887-1888 στα Λιμενάκια, διασώζεται σε καλή κατάσταση μέχρι σήμερα. Οι δυσκολίες που αντιμετώπισε στο κτίσιμο της οικίας του αποτυπώνονται μέσα από επιστολές του που είναι δημοσιευμένες. Όλα τα οικοδομικά υλικά μεταφέρονται από την Καβάλα με τη συγκοινωνία που σπάνιζε εκείνη την εποχή.

Από το αρχείο της οικογένειας Βαγγέλη Σταμπούλη πληροφορούμαστε ότι με την από 7ης Φεβρουαρίου 1887 επιστολή του ζητεί από τον Αυγουστή Γιαννάκη να του στείλει από την Καβάλα 150 τούβλα και μια βέργα σίδηρο² που θα χρησί-

1. Βλ. Γ. Αστεριάδη, Ο πρώτος εκλογικός κατάλογος της Υποδιοικήσεως Θάσου (1915), τ. 8 (1992-93), σ. 298.

2. Βλ. Κωνσταντίνου Χιόνη, Το αρχείο της οικογένειας Βαγγέλη Σταμπούλη, Θασιακά, τ. 8 (1992-93), σ. 177-178, αρ. εγ. 38.

μενε για τα τζάκια του μαγαζιού του.

Από μια άλλη επιστολή, που είναι γραμμένη στις 22 Ιουνίου 1887, ο φίλος του Τούρκος Ζαλήν αγάς Τοκούσης ζητεί από τον Αυγουστή Γιαννάκη να του στείλει διάφορα οικοδομικά υλικά, στο όνομα του Θεόδωρου Αντωνιάδη, όπως σαράντα ψάθες καλαμωτές, τέσσερις βέργες σύντρου, πενήντα παρμακλίκια και ένα κουτί όστιες, για να χρησιμοποιηθούν στο κτίσιμο της οικίας του. Στην επιστολή αυτή ο Ζαλήν Τοκούσης αναφέρει να του σταλούν τα υλικά με το πρώτο πλοίο, «διότι με χρειάζονται και χρεώνετε εις τον Θεόδωρον, διότι τα ξοδεύω εις την εργασίαν του»³.

Οι καθυστερήσεις των μαστόρων για την ανέγερση της οικίας του Θεόδωρου Αντωνιάδη στα Λιμενάρια της Θάσου είχαν σαν αποτέλεσμα να τον εξοργίσουν και να τους αντικαταστήσει. Στην από 14 Μαρτίου 1888 επιστολή του ο Θ. Αντωνιάδης διεκτραγωδεί στον Αυγουστή Γιαννάκη την όλη κατάσταση που δημιουργήθηκε από την αντικατάσταση των μαστόρων. Χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Μάθε ότι αναγκασθείς και στενοχωρηθείς πλέον υπό της αφιλοτιμίας του Τσιτσιρίκου απεφάσισα κι έβαλα ξένους μαστόρους νέους 4ους, προς ους πληρώνω καθ' εκάστην ημέραν ανά τρία μετζίτια αργυρά, ζιζιάς ποινικός ανυπόφορος. Να γνωρίζατε τι στενοχωρίαν έχω, θα με συμπονούσατε και υμείς και όσοι με γνωρίζουν ακόμη για να μη κλαις. Είμαι μόλον τούτου υπομονήν». Στη συνέχεια της ίδιας επιστολής ο Θεόδωρος Αντωνιάδης παρακαλεί τον Αυγ. Γιαννάκη να του στείλει με τον καπετάν Στέργιο Ιωάννου διάφορα υλικά, τα οποία παραθέτει με την θεομή, όπως αναφέρεται, παράκληση: «να μου στείλεις εξάπαντος τις ακολούθους παραγγελίας, χωρίς να μείνει καμία, διότι είναι ανάγκη και δεν επιδέχονται αναβολήν. 6 οκάδες στόκον, 4 οκ. μπεζίρι, 20 οκ. τσιόπιν, 50 δράμια βελονάκις μικρά δια κάρφωμα εις τους τσερτσεβέδες, 10 οκ. φασούλια δια τους μαστόρους φθηνά και ένα σακί αλεύρι δεύτερον, και τούτο δια τους μαστόρους, των οποίων την αξίαν μου γράφεις δια να κρατήσω αυτήν από τους μαστόρους. Θα περιμένω αφεύκτως. Σας ασπάζομαι οικογενειακάς. Πρόθυμος. Θ. Αντωνιάδης»⁴. Το σπίτι του τελικά τελείωσε το 1888 και το εμπορικό του υπήρξε πραγματικό κόσμημα στα Λιμενάρια για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Στα Λιμενάρια αναπτύσσει μεγάλη εμπορική δραστηριότητα, ενώ παράλληλα υπηρετεί ως αρχιγραμματέας στον Τούρκο διοικητή της Θάσου. Διαμένει κάποιες μέρες στο Λιμένα, μεταβαίνει στην Καβάλα, όπου και διεκπεραιώνει υποθέσεις της τουρκικής διοίκησης.

Στις 2 Ιουλίου 1888, όπως πληροφορούμαστε από το αρχείο Χαλδέζου, υπογράφει στο Λιμένα ως μάρτυρας σε εξοφλητική απόδειξη 10 και μισό οθωμανι-

3. Βλ. Κωνσταντίνου Χιόνη, ό.π., σ. 179-180, αρ. εγ. 40.

4. Βλ. Κωνσταντίνου Χιόνη, ό.π., σ. 179-180.

κών λιρών για τον αγράμματο Ιωάννη Βαμβούρη, ο οποίος είχε καταδικαστεί από το Πρωτοδικείο να τις πληρώσει στον Ν. Χατζηγιάννου⁵.

Στις 13 Νοεμβρίου 1892 ως αρχιγραμματέας του διοικητή της Θάσου ανέλαβε να επιλύσει την υπόθεση των δύο διαθηκών που αφορούσαν τον Κυριάκο Παρασχούδη. Στη σχετική επιστολή που στέλνει από την Καβάλα στον Κυριάκο Παρασχούδη αναφέρονται: «*Τα περιττά παραλείπων σας λέγω ότι τα της πρώτης διαθήκης αφιερωμένα προς υμάς κτήματα και του Γεωργίου, αδελφού σας, ποτέ δεν δύναται χορηγηθώσιν όλα προς υμάς, ως διαλαμβάνει η διαθήκη, εκτός μέρους αυτών, εννοείται όμως τα κατ' εκλογήν σας καλύτερα και καρπηρότερα. Ταύτα δε σας λέω εκ της τελευταίας συνεννοήσεώς μου, αφ' ης πλέον παύονται αι σχέσεις αι τυπικαί . . . να μου γράψητε να προβώ εις την ενέργειαν αυτών, δηλαδή να λάβετε τα κτήματα της δευτέρας διαθήκης του Κωνσταντίνου, όλα όσα σας χορηγούνται, και να σας χορηγηθούν και μέρος των κυριότερων κτημάτων της πρώτης διαθήκης, ως σας προείπον. Ταύτα σας γράφω δια πολλούς λόγους και ιδίως ενθυμούμενος την συνδιάλεξιν εκείνην, την οποίαν καθ' οδόν εποιήσαμεν, ότε βιαίως πηγαίναμεν εις σκάλα Κάστρου ένεκεν της παρερχομένης ώρας, εξ ης πολλά της καρδιάς σας ηχήματα αντελήφθην.*

Εν ολίγοις λοιπόν να ζητήσετε φιλικώς παρά του παπα-Οικονόμου, γενικού Αρχιερατικού Επιτρόπου, σημειώσιν της διαθήκης, την οποίαν έχει αυτός . . . και το καλύτερον να αντιγράψετε και τας δύο διαθήκας, διότι τούτο δεν είναι δύσκολον, και ιδιαιτέρως να μοι γράψητε τα κτήματα τα οποία προτιμάς να λάβεις από την πρώτην διαθήκην της μοίρας σου, ως και τα του Γεωργίου αδελφού σου, δια να γνωρίζω εντεύθεν τι να κάμω... Ταύτα εθεώρησα καθήκον μου οικογενειακόν να φέρω εις γνώσιν υμών και τα πλείστα αφίονται εις την διάθεσίν σας, παρ' ης και μόνον εξαρτάται η υπόθεσις. Η παρούσα μου υπό εχεμύθειαν παρακαλώ και να μην παραπέσει»⁶. Η συγγένεια του Κυριάκου Παρασχούδη με τον Θεόδωρο Αντωνιάδη συνέβαλε στην ευνοϊκή λύση της υπόθεσής του.

Ο Κ. Παρασχούδης αμέλησε να απαντήσει αμέσως στον Θεόδωρο Αντωνιάδη, γι' αυτό και η Μαρία Αναγνώστου με το 3/15-12-1892 γράμμα της απευθύνεται στο γαμπρό της Κ. Παρασχούδη, για να του ζητήσει να απαντήσει αμέσως, γιατί ο Θ. Α. στενοχωριέται, επειδή δεν ξέρει πώς να ενεργήσει στην υπόθεσή του⁷. Ο Κυριάκος απάντησε με γράμμα του, που είναι αχρονολόγητο, και αναφέρει ποια κτήματα αναφέρονται στην πρώτη διαθήκη και ποια στη δεύτερη. Από τη σχετική προσφώνηση που σημειώνεται στην επιστολή αυτή: «*Αξιότιμε κ. Θεόδωρε*

5. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, Η απονομή της δικαιοσύνης στη Θάσο κατά την τουρκοκρατία, Θεσσακιά, τ. 5 (1988), σ. 198, αρ. εγ. 19.

6. 4. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου, Θεσσακιά τ. 3(1986), σ. 163-164. αρ. εγ. 61.

7. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, ό.π., σ. 162, αρ. εγ. 58

Αντωνιάδη, Αρχιγραμματεύ του διοικητού, σε ασπαζόμεθα», μαθαίνουμε ότι κατέχει τη θέση του αρχιγραμματέα του διοικητή της Θάσου⁸.

Οι εμπορικές υποθέσεις του τον αναγκάζουν αρκετές φορές να προσφεύγει στο Πρωτοδικείο Θάσου για ληξιπρόθεσμα γραμμάτια. Με την υπ' αριθμόν 58/17 Ιουλίου 1896 απόφαση του Εμποροδικείου Θάσου υποχρεώνεται ο Θεόδωρος Μεταξάς, κάτοικος Βουλγάρου, να πληρώσει στον Θ. Α. 2069 γρόσια για ένα ληξιπρόθεσμο γραμμάτιό του⁹.

Το ίδιο και οι αδελφοί Παναγιώτης, Ιωάννης και Κων/νος Παπαδημητρίου, κάτοικοι Σωτήρος, με την υπ' αριθμόν 107/16 Σεπτεμβρίου 1896 απόφαση του Πρωτοδικείου Θάσου καταδικάζονται να πληρώσουν 100 οθωμανικές λίρες για ληξιπρόθεσμο γραμμάτιό τους στον Θ. Αντωνιάδη¹⁰.

Το 1902 κατέχει τη θέση του προέδρου της Δημαρχίας Θάσου, αφού ως πρόεδρος απευθύνεται με το από 9 Σεπτεμβρίου 1902 έγγραφό του στους μοναχάρες της Θάσου και τους πληροφορεί ότι η Νομαρχία Θεσσαλονίκης καθιέρωσε και στην επαρχία τους τη 2η μέρα της εβδομάδας ως αγορά (παζάρ). Τους κάλεσε λοιπόν μαζί με τους εμπόρους και τους κατοίκους που είχαν να πουλήσουν ή να αγοράσουν προϊόντα να μετέβαιναν στις 16 Σεπτεμβρίου 1902 στο Λιμένα, για να παραστούν και στα εγκαίνια του παζαριού¹¹.

Ο Θεόδωρος Αντωνιάδης φαίνεται ότι ήταν αγαπητός στους Θασίους και ιδιαίτερα στο Θεολόγο, αφού το 1903, όταν ήταν υποψήφιος για τη θέση του προέδρου του Πρωτοδικείου Θάσου, ο Άνω και Κάτω Θεολόγος από τους τρεις υποψηφίους εξέλεξε ως πάρεδρο τον Θ. Αντωνιάδη. Και πρέπει να λάβουμε υπόψη μας, ότι συνυποψήφιοί του ήταν ο παντοπώλης Δ. Σταυρόπουλος και ο Κων/νος Θεολογίτης, που κατάγονταν από το Θεολόγο¹². Μάλιστα ο τελευταίος ήταν πατέρας του μετέπειτα υπουργού Αύγουστου Θεολογίτη.

Το 1908 με την ανακήρυξη του Συντάγματος μεταβαίνει με αντιπροσωπεία στην Κων/λη και μετά την απελευθέρωση ασχολείται με τις εμπορικές υποθέσεις του, μέχρι το θάνατό του. Πέθανε στα 1930-1940.

Το Ιούλιο του 1916, στα χρόνια της γαλλικής κατοχής, ο Θεόδωρος Αντωνιάδης αντικατέστησε τον Ιωάννη Δ. Παπαβασιλείου στην προεδρία του Κάστρου¹³.

Κλείνοντας θα λέγαμε πως στην περίοδο της Τουρκοκρατίας πολλοί απλοί

8. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, ό.π., σ. 164-65, αρ. εγ. 62.

9. Βλ. Κώδικα αποφάσεων Πρωτοδικείου Θάσου 1896, σ. 72. Διαφυλάσσεται στο Ιμαρέτ Καβάλας.

10. Βλ. Κώδικα αποφάσεων Πρωτοδικείου Θάσου 1896, σ. 128.

11. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, Ένα πρωτόκολλο εισαγομένων εγγράφων των ετών 1902-1904, *Θασιακά*, τ. 2 (1985), σ. 95.

12. Βλ. *Κωνσταντίνου Χιόνη*, ό.π., σ. 100.

13. Βλ. *Ελισάβετ Τοπούζη*, Τα Λιμενάρια κατά την περίοδο 1915-1918 μέσα από το αρχείο του Β. Εμ. Πιστέλα και από άλλο ανέκδοτο αρχειακό υλικό, *Θασιακά*, τ. 10 (1996-1997), σ. 654.

άνθρωποι είχαν διαμορφώσει μια δική τους ταυτότητα με την οξυδέρκειά τους, άλλοι με το εμπορικό δαιμόνιο, κάποιοι άλλοι διαμόρφωσαν στις τοπικές κοινωνίες της Θάσου μια ιδιόμορφη σχέση μέσα απ' την οποία αναδεικνύονται αρετές, ικανότητες και διαπροσωπικές σχέσεις.

Αναμφίβολα και ο Θεόδωρος Αντωνιάδης κατάφερε να δώσει το δικό του στίγμα με τη δράση του, ιδιαίτερα στη νότια Θάσο, και να είναι πρωταγωνιστής από διάφορες θέσεις που κατέλαβε, υπηρετώντας τους συμπατριώτες του, όπως φαίνεται απ' την παρούσα ανακοίνωσή μου.